

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęstio 1. Quodna[m] ceciderit in petrosa?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

homo, qui gratiam contempsit. Deus autem cum liberam, & ingenuam à creatura seruitutem exigit, & bene & male agendi potestatem largiri debuit. Nec peccando culpam cogit eam peccare, sicut neque homo videndo currente sua vilione eum cogit currere, vti insigni comparatione S. Augustinus ostendit. Vt vero posset semen amplecti, & fouere, dedit, quod latere erat, impudentis autem est querela, nolle contentum esse.

Tertull. libro secundo contra Marcionem capite 7. Si homini permiserat arbitrij libertatem & potestatem, & digne permiserat, sicut ostendimus, vti que fruendae ex ipsa institutione auctoritate permiserat, fruendae autem quantum in ipso, secundum ipsum, id est, secundum Deum, id est in bonum. Quis enim aduersus sepermittit aliquid: quantum vero in homine, secundum motus libertatis ipsius. Quis enim non hoc prestat ei cui quid semel suspensum est, ut pro animo & arbitrio suo fruatur? Igitur consequens erat ut Deus concederet à libertate, semel concessa homini, id est & concederet in semetipso & prescientiam & prepotentiam suam, per quam intercessisse potuisset, quo minus homo male libertate sua sui agere in periculum haberetur. Si enim intercessisset, rescidisset arbitrij libertatem, quam ratione & bonitate permiserat. Denique puta intercessisse, rescidissetque illum arbitrij libertatem, dum reuocat ab arbitrio, dum ipsum circumscriptorem colubum à congressu femina arceat, nonne exclamaret Marcion: O Dominum fidelem, instabilem, infidelem, rescidentem quæ instituit? Cur permiserat liberum arbitrium, si intercedit cur intercedit si permiserat? Eligat vbi semetipsum erroris notat, in institutione an in rescissione. Nonne tunc magis deceptus ex improscientia futuri videretur, cum obstitisset? & quod quasi ignorans quomodo euasurum esset indulgerat, deinde quæ non discreti sed ceteri præsiderat male hominem institutione sua. Vt sursum, quid tam dignum Deo; quam gratias, quam fides institutionum quatuorcuque? Vidisset homo, si non bene deprecasset, quod bene acceperat, ipse legi reus fuisset, cui obsequi voluisset, non ut legi legi ipse suam legem faceret non legem prescriptum eius impleri. Hac dignissime peroraturus in creatorem, si libero arbitrio homini ex providentia & patientia, quas exigi obstitisset, nunc tibi insurrexerit pro creatura, & gratiam, & patientiam & fidem, institutionibus suis iustis & rationalibus & bonis. Neque enim ad viuendum solummodo produxerit hominem, ut non ad recte viuendum, sed & scilicet Dei legemque eius. Igitur viuere quidem illi preceperat, factio in animam vitam; recte vero viuere demandat, admonito in legi obsequium. Ita non in mortem institutum hominem probat, qui nunc cupit in vitam restituatur: malus peccator in penitentiam quam mortem. Igitur sic Deus homini vita statum induxit, ita homo sibi mortis statum attraxit.

Multo vero maius hinc coniectandum est Deum Deum preuoluisse, eorum quos male acturos vidit, peccata. ut videtur, non Augustinus ad art. falso sibi impositos art. 10. Non carere peccatis, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditatem peccantium prædestinatio Dei aut excitauit, aut suavit, aut impulit: sed plane prædestinavit iudicium suum, quo vnicuique retribuitur ut prout gessit, siue bonum, siue malum. Quod iudicium futurum omnino non esset, si homines Dei voluntate peccarent. Erit autem manifestissimè. Et omnis homo quem discretio diuina scientia in sinistra constituerit pariter damnabitur: quia non Dei, sed suam executus est voluntatem.

Ecce. II. Si diabolo obijceretur, quod talium facinororum ipse auctor, ipse esset inceptor, puto quod aliqua ratione exonerare se hac posset inuidia, & talium scelerum patratorem de ipsorum voluntate vinceret: quia etsi delectatus est furore peccantium, probaret tamen se non intulisse vim criminum. Quæ ergo insipientia, quæ dementia definitur ad Dei referendum esse consilium, quod nec diabolo in totum ascribi possit, qui in peccantium flagitiis illecebrarum adiutor, non vobis Adams. in Euang. Tom. I.

luntatum credendus est esse nerator? Nihil ergo talium negotiorum Deus prædestinavit ut fieret: nec illam animam nequiter, turpiterque victuram, ad hoc, ut taliter viveret, præparauit: sed talem futuram non ignorauit. & de tali iuste se iudicaturum præsciuit. Atque ita ad prædestinationem eius nihil aliud refferri potest, nisi quod aut ad debitam iustitiæ retributionem, aut ad indebitam pertinet gratiæ largitatem.

Non tamen humana contra Deum insurgere cessat audacia. Cur me fecisti mutabilem? cur non hoc eorum quægit, ut certo ac inuolabiliter legem obseruarent? rela. Ecce reum peragit Deum, diuinæ legis violator. Deus bonitatis & sapientiæ suæ imaginem fecit, Angelos, Homines & homines, intelligentia, & libero voluntatis arbitrio utrosque donauit, ut non bruta necessitate, sed est, non prudenti caritate creatori seruirent. Et si vellent, recedere possent, si enim male agere non possent, vitari criminis laudem non haberent. Prudenter hac de insignis stoicismi Calviniani oppugnator, quem, si viuere potuisset, non dubito ad antiquam veritatem accessurum fuisse, in collat. contra Iunium.

[Sapientia fuit, quod has ipsas species imagine "Quid sua prædicas cum alijs tam multis condidit, & supra "loqualia; ut perfectissimum suæ gloriæ speculum, quoad "tur opus eius in rebus creatis fieri potuit, existeret. Sed cur fecit "factori citiusmodi libertate mutabili? Nempe imaginem "sua, suam fecit, non seipsum. Vnica est essentialis imago "Dei patris, Dominus Iesus Christus, Deus vnus, & "Omnis ternus & immutabilis cum Patre & spiritu Sancto. "creatura Quisquis es qui hoc obijcis, audis serpentem insu- "ex se est surrantem tibi, quod Eua occinuit olim in perniciem "mutabi- nostram. Satis esto tibi, quod factus es ad imaginem "lis. Dei, non perfectionem diuinam habens, sed perfe- "tionis illius imaginem. Perfectionis diuinæ est pro- "pria immutabilitas. Hanc Deus natura habet: crea- "tura imaginem illius habuit communicatione qua- "dam à Deo penes se depositam penes voluntatem "suam: sed obiecti voluntate propria, quicunque lapsus "est, siue Angelus, siue homo. Neplura, tota hæc qua- "stio à Marcione est, quam totam copiosissimè ac ner- "uosisimè Tertullianus bona parte. 2. aduersus Mar- "cionem persequutus est, inde à cap. 5. cuius lectio, tibi confido, satis facta est.] Hæc professor Lugdunen- "sis in Barauia.

VERSUS 5.6.

Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram multam: & continuo exorta sunt, quia non habebant altitudinem terra. Sole autem orto astuauerunt: & quia non habebant radicem; aruerunt.

QUESTIO I.

Quodnam cecidit in petrosa?

S. i. Seminum, quæ ceciderunt in petrosa ista nar- Quomodo rantur. Non habent terram multam. Deinde petra cum ideo exorta sunt continuo. Tertio sole orto astuauerunt. Quarto, quia non habuerunt radicem, aruerunt. Comparationem Christus proponit. Primo estur. se eos qui verbum audiunt, nec modo audiunt, sed cum gaudio accipiunt, quo à prioribus differunt. Itaque hic semine manet, & exoritur & fructus, quod cōuenit & terra nascen-

nascuntibus, sicut etiam Hebraeorum *שִׁיחַ* *suach*, in Syro est *שִׁיחַ* *Schenach*. R. Nathan format a *שִׁיחַ*, quod eodem recurrit nec exortum modo, sed *שִׁיחַ*, Syrus eodem momento, seu eadem hora. Deinde radicem non habet, ut haurire succum, & alimenta possit. Tertio inde consequitur esse temporalem *שִׁיחַ* *suach*, nam deficit, & arescit. Si autem incidat tribulatio offendit, nec cursum persequitur.

Causae seminis in petra arefacti & hominis similes sunt.

§. 2. Causa seminum in petra germinantium, & auditorum, non dissimiles sunt. Cum enim semen iacitur in petram, quam non profunda, sed rara terra contegit, celeriter magno calore, & humore medio-cri subito germinat, sed cum deorsum radicem agere non possit obstante petra necessatio illa refectitur, sole autem vrente, terraeque & petra calfacta aestuat, *שִׁיחַ* *suach*, Beza vertere maluit, ardore tacta sunt, minime proprie; ardore enim solis germina tanguntur omnia; nec tamen *שִׁיחַ* *suach* dicuntur: hoc enim de illis duntaxat dicitur, qui ardore concepto deficiunt.

Beza vero negat aestuare ad germina pertinere. Sudantium esse. [Quod aestus proprie de alio caloris genere, humore videlicet eoque suffocante, aut praefocante dicatur, hoc est de eo qui vdo celo sudorem nimium exprimendo nostra corpora penitus resoluunt.]

Non ita est; aestus est *שִׁיחַ* *suach*, ardor etiam ficus, qualis est caniculae, & solis.

Fornacibus etiam aestus tribuitur, aeri, terrae, diei. Cicero 2. Tuscul. Uleris aestum dixit. Vis igitur caloris est aestus, siue *שִׁיחַ* *suach* ahenis, siue de fornacibus *שִׁיחַ* *suach* incendia voluit. Pari modo dicitur *שִׁיחַ* *suach*, & *שִׁיחַ* *suach* ardor. Quin leges quae solis ardore mature-
scit *שִׁיחַ* *suach* vocari solet.

§. 3. Cetera in promptu sunt: Petra est cor durum, terra Petrae superinsecta, dona naturae, docilitas, ingenuitas, vocatio, gratia praecedens, gratia cooperans, ut semen recipiatur, & aliquandiu foueatur, radix bona voluntas, caritas, aestus, persecutio, desertio Evangelij, arefactio, & mors animae.

QUESTIO II.

Quid sit fides *שִׁיחַ* *suach*?

§. 1. **M**arthaeus ait *שִׁיחַ* *suach* esse, temporarios esse. Quod Lucas explicat: *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt*. Calviniani negant fidem temporariam esse veram fidem: sed hoc ex loco refelluntur. Quemadmodum enim seminis vera est, propriaque & eiusdem speciei vita ac germinatio, cum ea, quae est seminum, quae in bonam terram ceciderunt, ita quoque fides illa temporaria, quamvis ad maturitatem proemij non perueniat, vera tamen fides est.

Hoc ut dicamus & natura parabola, & argumentum Christi requirit. Parabola ipsa eandem terram, duritiam, profunditatem densitatem, mollitudinem duntaxat differentem proponit, eandem etiam seminis naturam, idem Dei verbum agnoscit, & repraesentat. Eandem etiam germinationem seminis. Non enim alia est species, aut natura sati tritici, quod germinat, si in herba meratur; alia illius quod ad messem flauescit. Omnis tritici toto campo herbescens viror & herba vnius est generis. Itaque eorum etiam qui credunt, una est fides. Nec distinctionem fidei facit inconstantia, vel perseverantia credendi: Sicut neque germinis, quod aliud ardore vel eluione perit, aliud ad maturitatem peruenit. Qui igitur diuersas fides imaginantur, pulcherrimam parabolam suam hallucinatio-

ne evertunt. Deinde argumentum Christi spectemus. Tamen illi qui ad viam, & supra petram, quae alteri, qui in terram bonam seminatus est, semen iniicitur, hoc est, Verbum Dei. Ille qui ad viam est, non attendit, ille qui supra petram, credit; ille qui in terram bonam, perseveranter credit. Sed idem tamen uterque credunt.

Semen sit exempli causa. Ego sum Christus filius Dei vivi. Hoc uterque credit, uterque eadem fide, & quidem ex gratia Dei. Nam semen eodem modo se explicat, in radicem fructicat, &

Exerit & tenera molle cacumen humo.

Viva igitur fides est utriusque; si enim in alio mortua est, cur semini fructicanti comparatur? Si vera non est, cur dicitur credere? Si crederet in culum, vivit.

§. 2. Occurrunt tamen male causae patroni, & fidem vnicam discernunt. Terrae bonae alumnus, inquit, credit Christum filium Dei vivi: At Petrus incola, hoc solum credit, hoc est assentitur; superatur autem ab alio: Ille enim etiam fiduciam habet certissimam, se predestinatum esse: nullum sibi scelus imputatum iri. Hoc quidem est ultimum haereseos propugnaculum, sed, quod parabola proposita concidit. Si enim is qui in terram bonam satus est, credit, aeterno Deo se deest predestinatum: & verbo Dei hoc habet; hoc ergo semen in animum eius incidit, ac germinat: donec confideret dicat: *Credo me predestinatum*. Ille vero qui nui gleba haerens in petra arescit. Vel hoc semen accipit, vel non accipit. Eligant utrum maluit, ut suo iudicio convincantur. Si in petricola hoc semen non cecidit, nec in viam, nec ergo a malo de corde eblatum est, in quo non fuit nec in petra solis exortu aestuavit, aut aruit, nec *שִׁיחַ* *suach* temporarius fuit, sed nunquam: quomodo ergo cum gaudio acceptum ille semen a seminatore non sparsum. Fieri autem non potest, ut tam grande secretum quisquam credat, nisi Deus illi reuelarit. Quod si denique non est illi commissum, non potuit credere, & in tempore tentationis recedere.

Verum alteram partem eligant, aut, ut solent, fortiantur quid respondeant. Seminaria sit in petricola illa, quam illi summam veritatem, ego dementiam iudico. Fingamus Deum seminando dicere: *Tibi orandum est, ut a me esse predestinatum*.

Hoc ille si credit, iam secundum illos, non modo veram, sed indelebilem fidem habet. Tam enim Calvinus & Beza, quam Pareus docent: *Assensus est, & fidem salvificam esse, & delebilem esse, non ergo temporalis est, nec ad tempus credit, sed nulla unquam tentatione recedit*. At credidisse eum Evangelista commemorat, & parabola hoc exigit.

Miris igitur modis parabolam intrinsecant. Siue dicant illis qui in petra sunt sati, reuelatam praedestinationem, siue negent.

§. 3. Quin insuper etiam hoc demonstret. Totam Calvinianae fiduciationis *אגו פוסק* Christi parabola destrui. Eorum enim opinio capite verbi divini, quod seminatur, est. *Credo te predestinatum*. Si ea fide neminem aiunt saluari. At verbum illud, nec ad viam, nec in petricola, nec in fenticeta profeminari potest, multo minus germinare, & credi. Quid enim? Nonne illi docent ex his quatuor hominum generibus tria prima esse reprobos, postremum electos. Non ergo illis dicere veritas potuit; Electi, nec illi credere tenentur, quod nec dici potuit, nec futurum erat.

§. 4. Hinc apparet, quam e diametro verbis Christi Piscator contradicat, cum negat prima tria hominum genera fidem habuisse, de secundo enim